

*Prikaz***Henrik Eberle i Mathias Uhl: *Knjiga o Hitleru (Das Buch Hitler)***

IPD d.o.o., Rijeka, 2005., 672 str.

Neprikosnoveni vladar Sovjetskog saveza, Josif Visarionovič Džugašvili Staljin imao je potrebu kontrole svih informacija. Stoga je s velikim žarom nastojao ispitati sve relevantne zatvorenike koji su iz poražene Njemačke odvedeni u sovjetske zatvore 1945. godine. Mnogi od njih se nikad nisu vratili. Zaglibili su u ledenim prostranstvima Sibira ili u tamnicama moskovskih zatvora. Sretnici su ipak uspjeli ponovno vidjeti svoju rodnu zemlju. Među njima su Heinz Linge, SS-ovac i Hitlerov sobar te Otto Günsche, također iz SS-a koji je služio kao Hitlerov osobni ađutant. Sovjetski Narodni komesarijat za unutar-nje poslove (NKVD) je po naredbi Staljina vodio opsežna istraživanja tijekom 1948. i 1949. godine, naročito o Hitlerovim posljednjim danima. Na temelju toga Staljinu je uručena *Knjiga o Hitleru*, jedinstven i senzacionalan povijesni dokument s iznenađujuće intimnim portretom Adolfa Hitlera. Gotovo šezdeset godina nakon kraja Drugog svjetskog rata i poslije raspada SSSR-a i cijelog Varšavskog pakta dvojica njemačkih povjesničara Henrik Eberle i Matthias Uhl otkrili su 1991. *Knjiga o Hitleru* u ruskim arhivima.

Staljin je, kao i mnogi diktatori, bio izuzetno sumnjičav, pa tako i zbog nezajašnjeg Hitlerovog samoubojstva u bunkeru Kancelarije Reicha 30. travnja 1945. godine. Stoga je NKVD-u dodijelio zadatak da rekonstruira posljednje dane njemačkog diktatora i sa sigurnošću potvrdi Hitlerovu smrt. Zadatak kodnog imena "Operacija Mit" vodio je potpukovnik Fjodor Karpovič Parparov koji je odlično znao njemački jezik, a svjedočanstva dvojice najbliskijih osoba svakodnevnog života Führera koji su preživjeli pad Trećeg Reicha pretočio je u suhoparan tekst. Takve izvještaje zahtijevao je sam Staljin, jer je sovjetski volio takav birokratski stil. Pred čitateljima je izvorni dokument koji je samo preveden s ruskog na njemački jezik. Svi su drugi dijelovi *Knjige o Hitleru* autentični.

Knjiga o zadnjim danima nacističkog vođe izdan je popriličan broj, no *Knjiga o Hitleru* se razlikuje zbog same narativne forme koja vjerno slijedi kronologiju uspona i pada Adolfa Hitlera. Osim toga, kraj 1944. i početak 1945. godine naročito su detaljno prikazani, tako reći iz dana u dan, a katkad i iz sata u sat, sve do samoubojstava ili zarobljavanja nacističkih zločinaca. Linge i Günsche detaljno su opisivali prehrambene navike, Hitlerove bolesti, zajednički život s Evom Braun. No, neki događaji iz Hitlerova života samo su površno opisani. Tako se, na primjer, detaljno opisuje Berghof (Hitlerova rezidencija u bavarskim Alpama) i pijanke Rechtsleiters Bormanna u obližnjem Obersalzbergu, ali se prešućuje da je i Hitler često pio, kako se navodi u drugim biografijama. Također je ne-

jasan čin ubojstva Ernsta Röhma, Hitlerovog osobnog prijatelja i vođe Sturmabteilunga (SA) odnosno Jurišnih brigada, paravojne organizacije koja je omogućila Hitleru da čvrsto zavlada Njemačkom. Röhm je optužen za homoseksualnost, no to je očito samo izlika, jer je homoseksualnost bila široko rasprostranjena u njemačkoj vojsci. U knjizi se taj razlog neće pronaći. Osim toga, ni Linge ni Günsche ne spominju koju je točno bolest Hitler imao. Radi li se o Parkinsonovom sindromu, ovisnosti o tabletama ili lošoj prehrani (vegetarijanska hrana i slatkiši). Teško je reći zašto se tako opisivao Hitler. Možda se radi jednostavno o prešućivanju Linge i Günschea, ali postoji mogućnost da je Staljin zahtijevao poseban osvrt na Hitlerov osobni život. Knjiga o Hitleru svakako puno više njeguje pristup Hitleru kao osobi. Stoga se ne govori previše o formalnim sastancima i mjestima gdje su sastanci održani (kao sastanci kabineta). Također se nigdje ne spominje da je Berhof također bilo mjesto zasjedanja vlade. Hitlerovi ministri se više opisuju preko svojih, redovno negativnih karakteristika nego političkih činova, zločina za koje su pogubljeni ili osuđeni. Malo gdje se u knjizi spominju koncentracijski logori ili akcije odmazde nad domaćim stanovništvom u osvojenim zemljama. Unatoč tome što ova knjiga ne mijenja povijest, ona je od iznimnog povijesnog značenja. Danonoćno opisivanje Hitlerovog života i rada pokazuje način njegova razmišljanja i (ne)razboritosti u donošenju političkih i vojnih odluka. Mnogi potezi nacista napravljeni su genijalno, a drugi su povučeni u stanju potpunog ludila i iracionalnog vjerovanja u čudotvoran spas od neminovnog poraza. Razmišljalo se i o ekranizaciji Knjige o Hitleru. To je već napravljeno. Njemački producent Bernd Eichinger snimio je film *Der Untergang* (u nas preveden kao Hitlerov konačan pad). Ovaj odličan film zasnovan je na sjećanjima Hitlerove tajnice Traudl Junge. Neki se iskazi Hitlerovog sobara i ađutanta u potpunosti kose sa scenama u filmu, a izgleda da su na marginama filma napravljene i neke pogreške u međuljudskim odnosima u bunkeru.

Na kraju Knjige o Hitleru izdavači su dali biografije Hitlerovih suvremenika. Dvjestotinjak kratkih biografija tiče se i povijesnih ličnosti, ali i tzv. običnih, malih ljudi koji su u jednom trenutku bili blisko povezani s Adolfom Hitlerom. Autori također daju opsežnu biografsku literaturu za sve one koji žele proučiti Hitlera iz više izvora. Kako bi se čitatelji snašli u činovima Trećeg Reicha, izdavač je dao usporednu tablicu u našem vojnom sistemu s onim u Wehrmachtu (njemačkoj službenoj vojsci), policiji, Schutz-Staffeln (SS) i Sturm-Abteilung (SA).

Ova knjiga je u početku imala samo jednog čitatelja: Staljina. Hitler i Staljin su u mnogočemu imali iste metode vladanja. Vrlo je zanimljiva komparativna analiza nacističkog i boljševičkog političkog poretka, koja se ukratko iznosi u predgovoru knjige. Zanimljiv je i odnos dvojice nekadašnjih saveznika, a na kraju ljutih protivnika. No, Hitler i Staljin međusobno su se poštivali i divili se. Zato nije ni čudno što je Staljin htio saznati što više o Hitleru. A detalje njegove vladavine znao je jako dobro iskoristiti.